СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 54. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 7. березня 1931. VOL. XXXIX. No. 54. Jersey City, N. J., Saturday, March 7, 1931. THREE CENTS.

ПРОГИБІЦІЯ ПРИЧИНОЮ БУРЛИВОГО ЗАСІДАННЯ

ВАШИНГТОН. — На нарадах Народнього Демократичного Комітету реферував Джан Рескоб, голова комітету, про прогибіцію і протитростові закони. В справі прогибіції станув Рескоб на тім, щоби віддати стейтам контролю над продукцією і торговлею алькоголічними напитками. Стейти мали би виявити свою волю щодо цього шляхом загального голосування.

Рескоб домагався теж ліберальнішої інтерпретації протитростових законів, обстоюючи злиття компаній у таких випадках, коли це виходить загалови на користь.

Реферат Рескоба викликав остру опозицію з боку сухих, а головно з боку сенатора Робинсона. По довцій дискусії стануло на тім, що Рескоб узнав свої думки дискусійними. В справі прогибіції не повзято ніякого рішення. Рескоб заявив, що він є вдоволений тим, що члени партії розуміють, що прогибіція стане важним предметом нарад національної демократичної конвенції та що кождий повинен прийти на ту конвенцію з виробленим поглядом.

Замітне було те, що Рескоба попирав бувший говернор Ал Смит. За знесення прогибіції заявилися делегатки, а було їх дуже богато, бо аж 30.

Наради закрито серед мирного настрою.

$6,000,000 НА ВИБОРЧУ КАМПАНІЮ.

ВАШИНГТОН. — На нарадах Демократичного Народнього Комітету рішено зібрати фонд в сумі $6,000,000, щоби покрити дефіцит з останніх президіяльних виборів та мати потрібні засоби до нової виборчої кампанії в 1932 році.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПРО ЕКОНОМІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ.

ВАШИНГТОН. — Американська Федерація Праці оголосила огляд економічного положення краю за останні 8 місяців. В тім огляді зазначено, що в останніх часах здержано вкінці погіршення положення, але нема ще познак, що це положення дійсно поправляється. Наразі не видно, щоби бизнес піднімався. З безробіттям ще нема властивої поправи, а песимісти твердять, що слідуюча зима буде під оглядом безробіття ще гіршою ніж минаюча. А щодо піднесення цін на біржеві папери, то звіт подає, що це є інша справа, бо спекуляція будує на оптимізмі, на тім, що повинно прийти, а чого ще нема. Федерація є того погляду, що вже найближчі тижні викажуть, чи треба надіятися дійсної поправи економічного положення.

ЗА ВІДНОВУ „БЕНК ОФ ЮНАЙТЕД СТЕЙТС".

НЮ ЙОРК. — Джозеф А. Бродерик, стейтовий суперінтендент, заявився за плян Pocoфa, який має на меті реорґанізацію збанкротованого „Бенк оф Юнайтед Стейтс" при допомозі депозиторів і деяких фінансистів.

Банк мав би функціонувати під іншим іменем і під іншою управою. Реорґанізація має на ціли вратувати депозиторам усі їхні вкладки.

РОЗКУПИЛИ БОНДИ НА 100 МІЛІОНІВ ЗА ПІВ ГОДИНИ.

НЮ ЙОРК. — Бонди міста Ню Йорку, виставлені на суму $100,000,000, розпродано за пів години. Це є свого роду рекорд.

НЕМА ЗГОДИ В КОМІСІЇ ВИКЕРШЕМА.

ВАШИНГТОН. — Гуверова Комісія в справі форсування законів, звана Комісією Викершема, готова перед часом розлетітися задля розбіжности поглядів щодо прогибіції й браку фондів.

В комісії є тільки двох членів, а це голова Викершем і суддя Ґроб, за прогибіцію, а 9 членів є за зміну прогибіційних законів. Два члени є за цілковите знесення прогибіції.

„РАДІОВЕ МІСТО".

НЮ ЙОРК. — Архітекти вже предложили плян будови „Радіового міста" і вже вибрали першого „мейора" міста. Буде ним з днем першого квітня С. Л. Ротефел, відомий краще під іменем „Ракси".

„Радіове місто" має складатися з ріжних хмародерних веж і будинків і міститься в самім центрі Ню Йорку, в околиці пятої евені й 48 улиці. В тім будинку буде мабуть міститися і нова опера.

Кошти будови виноситимуть $250,000,000. В будинку міститимуться найвищі радіові стації.

КНЯЗЬ ВАЛІЇ И АМЕРИКАНСЬКІ ПАПІРОСИ.

БУЕНОС АЙРЕС. — Анґлійський престолонаслідник, котрий тепер відвідує Арґентину й робить рекляму для британських товарів яко „найліпших", курить, як кажуть, майже без перестанку, але не британські, тільки... американські циґаретки.

КАЖЕ, ЩО ПОГАНО СУДЯТЬ!

НЮ ЙОРК. — Прогибіційний адміністратор, Андру Мек Кембел, нарікає на судівництво, бо каже, що суди звільняють 90% тих, що нарушують прогибіційні закони.

АВТОНОМІЯ ПРИКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Богато польських ґазет принесло відомість, нераз із дуже горячими і, розуміється, неприхильними увагами від себе, що Чехословацька Република задумує дати повну автономію для Прикарпатської України. Про цю справу писалось і пишеться досить богато у чеських ґазетах.

ЦАРАНІСТИ ЗАПОВНИЛИ ГРІШМИ ШВАЙЦАРСЬКІ БАНКИ.

На зібранню залізничого персоналу заявив посол Міреску, що члени цараністичної партії заповнили протягом двох літ їх правительства швайцарські банки грішми, вкраденими з публичного майна. Посол Міреску сказав при іншій нагоді, що він готов заявити з посольської трибуни, скільки грошей і хто їх вложив у швайцарські банки. Але він певний, що парляментарі більшости будуть стерегтися жадати від нього заяв у цій справі.

ОБМАНЦІ ПЕРЕД СУДОМ У ПРАЗІ.

У Празі закінчився процес проти фабриканта спірту Цайтгамера та його спільників, інжиніра Влаха і правника Бека. Підсудні провинилися тим, що Цайтгамер фальшував ріжні банкові акти, векслі, обманював підприємства і владу та 11 разів складав кривоприсягу. У всім цім інші підсудні були його спільниками. Цайтгамер такими спекуляціями наразив Позичкову Касу в Празі на 4 міліони втрати. На розправі переслухано 60 свідків, а акти цієї сензаційної розправи важили 200 кг. Цайтгамера засуджено на 4 роки вязниці, Влаха на 3 місяці, а третього підсудного за кривоприсягу на 8 місяців вязниці.

МУЖ ДОМАГАЄТЬСЯ ВІД СВОЄЇ НАРЕЧЕНОЇ ВІДШКОДОВАННЯ.

Незадовго відбудеться в Парижі сензаційний процес. Великий промисловець Аршанж Деллябор домагається від своєї нареченої півтора міліона франків. А було це так: Відома зі своєї краси панна Овен була заручена з великим промисловцем. Вона є дочкою київського адвоката й віддалася підчас війни до Петрограду за лорда Овена, шефа англійської місії побіч російського ґенерального штабу. По кількох роках подружного життя розійшлося молоде подружє, а пані Овен стала назад „панною". Заручилася з Деллябором, але по якімсь часі зірвала з ним всякі зносини. Бувший жених домагається від неї тепер відшкодовання в сумі одного міліона франків. Процес буде цікавий, бо в Европі це перший випадок, що жених жадає відшкодовання за те, що наречена відтягнула своє слово.

НОВІ ВТІКАЧІ З УКРАЇНИ.

З Янівців над Дністром доносять до черновецького „Часу": Користаючи з обставин, що Дністер замерз, перейшла ціла родина з України на румунський бік. Втікачі заявили, що люди, котрі мають якесь майно, виставлені в сов. Росії на всяке переслідування. З цеї причини покинула родина з 4 осіб своє майно й перейшла до Румунії.

УКРАЇНСЬКА ГОДИНА НА РАДІЮ.

В неділю, 8 березня, в год. 7.30 до 8-мої вечером, Рочестерська Мандолінова Оркестра, по двотижневій перерві, знову виступить з концертом з радіо стації W. H. A. M.

Програма: До праці (марш); Інтродукція з „Запорожець за Дунаєм", Арія Оксани; Запорожець; Ой піду я лугом; Зоря з місяцем; Тихо Дунай воду несе; Веснянка; Ой на горі пшениченька.

Солісти: Ю. Січинська, М. Климко; при піяні С. Климко; диріґент Л. Сорочинський.

УКРАЇНСЬКИЙ КОНЦЕРТ НА РАДІЮ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Український концерт на радіо відбудеться в неділю, дня 8 березня, зі стації W. C. A. U., **в годині 11.15 нічю.**

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ БАЛЄТ НА СЦЕНІ МЕТРОПОЛІТЕН ОПЕРА ГАВС У НЮ ЙОРКУ.

Після довгих заходів Школи Українського Національного Танку балєтмайстра Василя Аварменка вдалося забезпечити світової слави ґалю нюйорської опери — Метрополітен Опера Гавс — на українську виставу на суботу 25 квітня, 1931. Буде це перший український збірний виступ в осередку американського драматично-вокального мистецтва, а рівночасно перечислення успіхів десятилітної праці над розвитком українського танку нашого мистця.

Задумана вистава — це драматичний народний балєт укладу самого Авраменка. Її наголовок: „За Україну!" — вказує також на зміст. Будуть це живі образи з історії визвольної боротьби українського народу. Перед нашими очима пересунуться картини з минувшини, а також з найновійшої доби, яку переживає ще й тепер український народ серед змагань до створення своєї держави.

Етнографічна маса українського люду буде зображена около 500 вишколеними танцюристами та артистами з иншої ділянки на просторій сцені світової опери.

Щоби вистава випала гідно і виказала мистецький хист українського люду, Школа Національного Танку Василя Авраменка запросила до співучасти і співпраці всі найліпші артистичні й орґанізаційні українські сили.

1,300 ІТАЛІЙСЬКИХ ЛЕТУНОК.

Тисяч триста молодих італійських летунок скористали з права і з нагоди, яку дав їм Мусоліні, а саме вчитися керувати літаком. Майбутні летунки рекрутуються з усіх верств суспільности. Італійська аристократія представлена досить численно. У списі нових летунок є три принцеси й чотири княжни.

ПРЕЗИДЕНТ МАСАРИК ЖЕРТВУЄ МІЛІОН КОРОН НА МАДЯРСЬКУ АКАДЕМІЮ НАУК.

Президент чехословацької републики, Масарик, пожертвував зі своїх приватних фондів міліон чеських корон на мадярську Академію Наук у Чехословаччині.

ПРИЗНАННЯ БОЛЬШЕВИКА, ЩО РОСІЯ ТАКИ ІСТНУЄ.

Секретар ЦК КП(б)У., тобто намісник московський на сов. Україні, заявив у своїй промові на зїзді комсомолу в Харкові: „Скоро, скоро капіталістичний світ побачить, що Росія, стара Росія, царська Росія, вушива Росія, голодна Росія, відійшла далеко в царину історії, а є нова Росія, Радянська Росія, Росія тверда, Росія сита, Росія письменна, Росія взута, могутня, здатна повести за собою в бій, останній бій з капіталістами, робітників і трудящих цілого світу і імя цієї Росії — Великий Союз Соціялістичних Республік".

ДРАМА НА ДНІСТРІ.

Дня 22. січня румунська стежа прикордонної сторожі в Чінкані почула над Дністром крісову стрілянину. Хоч це була ніч, завважено, що з радянського боку через Дністер пливе до Румунії якийсь чоловік, за яким стріляє відділ ДПУ. Втікач переплив ріку й опинившись на березі, встиг ще сказати: „Я Щербаков" і помер. Виявилося, що тим збіґцем був член московської Академії Щербаков, який утікав перед переслідуваннями на чужину і був ранений кулями радянської сторожі, коли переправлявся вплав через Дністер. Його тіло передадуть большевикам.

МАНДРІВКА ГАДИНИ І ЯЩІРКИ.

Великанська гадина і такаж ящірка віденського університету пустилися на мандрівку. Вони втекли з віденського зоольоґічного інституту. Надибала її, не хотячи, обслугувачка під професорським столом, коли зпід нього вимітала сміття. Стара жінка закостеніла з переляку, а коли прийшла трохи до себе, то спищала не своїми голосами. Прибігли асистенти з сусідної кімнати, взяли велику ящірку на руки й понесли до зоольоґічного інституту. А про гадину ще нічого не знають. Знають лише, що гадина любить незвичайно теплоту і що вона мусить знаходитися в рурах центрального огрівання. Одного разу втекла вже ця гадина в рури й не вилазила так довго, аж доки не зголодніла. І тепер певно сидить вона в спідній части будови, де знаходиться централя огрівання. Не знати ще, де вона зявиться по кількадневній прогульці й кого настрашить. Дирекція зоольоґічного інституту проголосила, що для відвідувачів правничого семинара не грозить небезпека, бо гадина не є трійлива. Але правники, видно, не мають охоти здибатися з цею потворою й вимінають семинар.

ПОЛЯКИ БЕРУТЬСЯ ДО КОЛЬОНІЗАЦІЇ АФРИКИ.

Варшавська преса доносить, що там заснувався комітет, який має на ціли кольонізувати Анґолу. Цей комітет буде студіювати умовини, серед яких можна би кольонізувати та експльоатувати цю портуґальську кольонію в Африці. Перше за все порозуміється комітет з портуґальським правительством.

РОЗСТРІЛИ В СРСР.

У Владивостоці розстріляно 4-ох купців за тайні торговельні спекуляції з японськими підприємцями.

БОЛЬШЕВИКИ МАСОВО АРЕШТУЮТЬ УКРАЇНЦІВ

МОСКВА АРЕШТУВАЛА Г. КОСАКА, ПРОФ. ЛОЗИНСЬКОГО, І. ПЕТРУШЕВИЧА ТА БАГАТО ІНШИХ УТІКАЧІВ З ГАЛИЧИНИ, ЩО РАТУВАЛИСЯ ВІД ЛЯЦЬКОГО ТЕРОРУ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Тут одержано відомости про масові арешти, які перевели большевики на радянській Україні. Серед арештованих знаходяться: бувший полковник Українських Січових Стрільців Гриць Косак, що тепер був інструктором в харківській военній школі, професор д-р Михайло Лозинський, який працював при Всеукраїнській Академії Наук, Іван(?) Петрушевич та богато інших визначних українських еміґрантів, які ратувалися від ляцького терору на Великій Україні.

Разом з полковником Г. Косаком арештовано понад сотку Українців військових, які служили у военних школах та в частинах червоної армії. Всіх арештованих большевики обвинувачують у змові проти московської влади на Україні. Комуністи кажуть, що втікачі з Галичини створили на Великій Україні сильну орґанізацію, яка поставила собі метою здобути для України повну незалежність. Большевики поспішили без суду й слідства вислати більшість арештованих на Соловецькі острови.

Масове арештування большевиками Українців, утікачів з Галичини, ставлять у звязок з арештуванням большевицького ґенерала Блюхера, який минулого року командував большевицькою армією, котра воювала з Китайцями задля манджурської залізниці. Кажуть, що Блюхер підготовляв военний заговір у Росії, щоби стати на чолі военної диктатури після повалення влади Сталіна. Він нібито був у змові з українськими сепаратистами, котрих тепер масово арештують, вязнять і висилають на далеку північ Росії. Чека твердить, що Українці військові, на чолі з Г. Косаком, потворили багато національних українських гуртків у полках червоної армії та у военних школах України.

ПРИЗНАЮТЬСЯ ДО ВИНИ.

МОСКВА (СССР). — Розправа над 14 членами російської соціял-демократичної партії меншивиків усе ще не викликує зацікавлення в широких масах і ведеться незвичайно для большевиків мляво. Всі обвинувачені признаються до вини й приймають на себе обвинувачення прокуратора.

Обидва бувші міністри в уряді Керенського, Гвоздьов і Некрасов, давали свідчення про свою саботажницьку працю в залізничому транспорті й у кооперативах. Та й це не викликало великого зацікавлення серед присутніх у суді.

ЗВІЛЬНЯЮТЬ З ВЯЗНИЦЬ ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ.

НЮ ДЕЛІ (Індія). — В пресі опубліковано повний текст умови, яку підписав Ґанді та віцекороль Індії, лорд Ірвін, про припинення пасивного опору анґлійській владі. Головний пакт цієї умови той, що Анґлія дозволяє бідному індуському населенню добувати для себе сіль без плачення податку. На сіль, що поступає в продаж, податок зберігається.

Внаслідок зобовязання Ґандія негайно припинити пасивну боротьбу з Анґлією віцекороль має звільнити з вязниць усіх Індусів, котрих арештовано в звязку з боротьбою, яку підняв Ґанді. Таких арештованих числять понад 20 тисяч осіб. Звільнення їх почнеться негайно.

ШУКАЮТЬ НОВИХ РИНКІВ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Звідси виїздить до східного Туркестану виправа, яка на літаках має досліди можливість анґлійської торговлі в китайському східному Туркестані. Це країна дуже багата на мід, нафту, залізо, золото, дорогі камені, футра й т. п. Тепер там Росія має майже монопольну торговлю, бо зі сторони Росії найліпша комунікація й доступ до цієї частини Китаю.

Анґлійська виправа має знайти нові шляхи комунікації з Туркестаном, способи влаштування й упорядкування доріг, а також вияснити можливости дальшої розбудови цього багатого краю. На перешкоді дальшому розростови й збогаченню східного Туркестану стоїть брак води. Та воду там можна дістати з неглибоких криниць. Анґлійці думають, що вони зможуть впершу чергу знайти великий збут для своїх колодязних помп, коли почнуть їх уставляти в Туркестані. Потім сподіваються знайти там збут для своїх автомобілів та для інших машин.

РУМУНІЯ ЗДОБУЛА ПОЗИЧКУ.

ПАРИЖ (Франція). — Після довгих переговорів Румунія нарешті здобула від Франції позичку 26 міліонів долярів. Румунське правительство хотіло дістати 40 міліонів, але задовольнилося тим, що дають.

16 міліонів позичають Французи, а 10 міліонів мають дати банки ріжних держав.

РОСІЯ ЗАНЕПОКОЄНА.

МОСКВА (СССР). — Французько-італійське морське порозуміння викликало велике занепокоєння в Росії. Большевики бояться, що це є значний і реальний крок Франції на шляху орґанізації протирадянського союзу.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕМА ЖИТТЯ БЕЗ ОПТИМІЗМУ

Заходами комітету Американсько-Палестинської Збірки влаштовано в готелі Астор вечеру, щоби попрощати професора Альберта Айнштайна, вченого, відомого головно з його теорії релятивности. Але, як зазначив предсідник комітету, мало є таких, котрі розуміють теорію релятивности Айнштайна; зате розуміють Айнштайна всі, коли він говорить про жидівську справу.

Айнштайн відчував, що влаштована для нього вечера не була формальністю, ні навіть доказом пошани його наукової праці, бо та праця знайшла й без того аж надто богато признання, а тільки започаткування збіркової кампанії, яка має принести $2,500,000 на допомогу будові жидівської національної домівки в Палестині.

Айнштайн говорив по німецьки, а його промову перекладали на англійську мову. Він говорив до Жидів і про жидівську справу, бо говорив про здобутки сіоністів на полі створення жидівського національного пристановища в Палестині. Говорив про обєднання Жидів цілого світа для великої жидівської справи, яка ще лежить у майбутньому, та про те, що та ідея вже поборола неодну велику перешкоду, довела до обєднання Жидів біля великої жидівської ідеї, а це наповняє оптимізмом кожде жидівське серце. А без оптимізму, казав Айнштайн, нема життя. Без оптимізму нема здорового організму.

На вечері було 1,200 гостей. З них 900 осіб заплатили по $100 за накриття і вступ на вечеру. І та вечера принесла $200,000 на допомогу жидівській справі в Палестині. Оптимізм Айнштайна не був отже пустою фразою.

Оптимізму потребує й наша нація. Вороняче кракання, оте вічне надгробне проповідування ріжних зломаних душ, яке доводиться нам раз-у-раз слухати, є отруєю, а не здоровою поживою. Воно є також неправдою, бо не відповідає дійсній поставі нашого народу. Навіть тут в Америці нема причини до кракання, бо ми не йдемо взад, а вперед. Ідемо так, як це є можливо йти в тих обставинах, серед яких живемо. У порівнанню з Жидами нас тут є жмінка. І небогаті ми. Але й у нас є сотки людей, які не відказалися від одноразових стодолярових жертв. А от недавно громадяни Анна і Юліян Луців з Ню Бронсвик, Н. Дж., продали в краю три морги поля і віддали ціну купна, в сумі $400, нашим інвалідам. А таких громадян маємо вже більше. Є вони і тут в Америці. А чи це не повинно настроювати нас оптимістично?

М. Ніцкевич.

ПОЛЬСЬКА САНАЦІЙНА ПРЕСА, УРЯДОВІ ТА ПОЛІТИЧНІ ЧИННИКИ ПРО ПАЦИФІКАЦІЮ НА ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

(3).

Польська преса надзвичайно захоплена наслідками пацифікації. Дуже характеристичною є замітка в томуж „Курєрі" (ч. 288, 1930 р.), яка має заголовок „Поразка УНДА в руському селі". Повідомляється в ній, що українське селянство з обуренням виганяє від себе агітаторів УНДА та УВО, але закінчення таке: „Треба підкреслити, що навіть у тих громадах, в яких не було переведено пацифікацій, населення домагається розвязання українських інституцій. І так громади Вербово, Голгоче, Теляче й Степаново зажадали розвязання не тільки Лугів і Соколів, але й домагаються також розвязання кооператив і Просвіт."

Як відомо, в одних випадках карні відділи, в других адміністраційна влада під загрозою поновної екзекуції змушували наших селян підписувати декларації про закриття українських установ, отже селяни дійсно „добровільно" змушені були вирікатися того добра, на яке вони довгими роками працювали. „Добровільність" цих декларацій найкраще характеризується тим, що вже тепер у тих же самих селах тіж самі організації наново відновляються.

* *
*

Надзвичайно цікавий матеріял щодо пацифікацій українських земель під Польщею постачають дискусії над цією справою в соймі. Підчас дискусій над буджетом міністерства внутрішних справ виступили в цій справі й бебісти й представники опозиції. З української посольської репрезентації ставлено конкретні закиди в бік влади та вимагано від міністра Складковського відповіди, а також стверджено, що, не зважаючи на те, що в справі саботажів не видано ані одного судового вироку, польська влада відповідальність за ці вчинки перекладає на українські організації і на цілий нарід. Стверджено, що пацифікаційну акцію перепроваджено навіть у таких селах, де не було жадних випадків саботажів. На це міністер Складковський з місця заявляє: „Знам те немецке й большевіцке брошури". Далі стверджено, що стягано масові контрибуції, змушувано до підписування петицій про розвязування українських організацій і кооператив, а селянам наказувалось цілувати коней в задок.

На закінчення дискусії забрав слово міністер Складковський. Більша частина його промови присвячена пацифікаційній акції. „Стверджую, казав міністер, що уряд стоїть на становищі цілковитої рівности громадян у Польщі, без ріжниць рілігійної й національної приналежности, але натомісць, теж без ріжниць рeлігій і національности, гнобить всілякі надужиття одних громадян по відношенню до других.". Міністер каже, що „справа тяжка через те, що це була акція Українців. Отже скажу коротко: спокійне українське населення було тероризоване представниками революційної акції в Східній Малопольщі, яке воліло слухати їх ніж уряду, через те, що уряд не охороняв його від тих, котрі від нього жадали: переховай вибуховий матеріял, переховай зброю, охорони мене перед тими, що мене шукають".

(Всі відомости про перебіг дискусії над справою „пацифікації" в соймі взяті з польської преси — М. Н.).

Міністер переконаний, що революційний чинник затяжив над цілим спокійним українським населенням, та що за пацифікацію на уряд не падає жадна відповідальність, але на тих, що витворили цей стан річей, себто на українських революціонерів. Ці останні мусіли були бути приготовлені на контракцію уряду, але розрухи були їм потрібні для протипольської пропаганди і кордоном. Міністер добачає, що акція саботажистів має звязок з започаткованою певними державними мужами ревізіоністичною акцією. Саботажова акція на думку міністра мала своєю цілью також ліквідацію польського осадництва на українських землях. Він твердить, що акція саботажів в 19 випадках була скерована проти обєктів державних, але в 172 випадках проти приватної власности. „Деведе потерпіли Жиди. Метою було стероризовання жидівських гандлярів, щоб увільнити від їх конкуренції українську кооперативу..." Далі міністер твердить, що найбільше акцій саботажів було в тих повітах, де істнували українські гімназії, або сильніші організації спортові й культурні. Наслідком саботажів у польському суспільстві збудився зрозумілий відрух, відбувалися отже протестаційні віча, потворилися комітети самооборони, а коли ці всі превенційні засоби, застосовувані урядом, виявилися даремними, мусіло воно вжити засобів сильніших. Міністер визнає, що ті засоби були тяжкі, але знов таки відповідальність за них падає на тих, котрі їх викликали. Міністер каже, що ті сильніші засоби полягали в започаткованій на широку скалю пацифікаційної акції за допомогою злучених відділів поліції й війська. Відділи оточували село, команда закликала війта й громадську раду та вимагала видачі зброї й вибухових матеріялів. З села нікого не випускалося, після чого відбувалася ревізія запідозрілих осіб, зривалося підлоги й пошиття стріх. Міністер мав би добавити, що багнетами пробивалося також бляшані стріхи, хоч там і не могло бути ані зброї, ані вибухових матеріялів. Треба булоб також добавити, що зброї шукалося в деревляних лавках, столах, театральних декораціях, книгах, театральному реквізиті, які дерлися на шматки й нищилися. Очевидно карні відділи вважали, що риж, чай, цуккор, збіже і т. п. є вибуховими матеріялами, отже й про це міністрові слід було згадати. „Є річчю можливою, говорив далі міністер, що при того роду настрою й ужиттю військових відділів могли трапитися випадки побиття, але належить памятати, що населення, а особливо молодь заховувалася в провокаційний спосіб". Цікаво булоб спитати міністра, чи ті старі селяни, що були дослівно змасакровані карними відділами, також заховувалися в „провокаційний" спосіб. Як взагалі цікаво булоб знати, в чому виявилося це „провокаційне поведення" молоді, бо про це не повідомляла навіть польська преса, яка використовувала всі можливости для обілювання діяльности карних відділів.

Міністер визнає, що ревізії перепроваджувалися безоглядно, і через те, мовляв, могли потерпіти й особи невинні, але ціль оправдує засоби, бо пацифікація „потягла за собою очевидний переворот в настроях населення". Міністер підкреслює, що населення заманіфестувало свою льояльність до польської державности, бо переконалося, що не варто слухати тих, яких уряд потрафить вьонць за леб". Світлий польський уряд не відшукав ще справників саботажів, але зате взяв за чуба, й то надто ретельно, увесь український нарід в Польщі. А щодо заяв льояльности, то, наскільки вони й булиб, то вони виникли не з доброї волі й через те, що їм польська державність нараз заімпонувала, а лише через те, що були вимушені загрозою поновного масакрування.

При кінці міністер ствердив, що наскільки були підчас пацифікації випадки побиття карними відділами, а сам він визнає, що їх було досить багато, то по переведено слідства винні будуть покарані.

Покищо „карання" винних виявилося в нагороді відзнаками та переміщенням винних на кращі посади, а що далі буде, побачимо.

Міністер Складковський в своїй промові наводить, що багато було знайдено вибухових матеріялів, зброї і т. д. Зокрема цікаві цифри відносно заарештованих, які він навів. Отже задержано 1,799 осіб, з чого звільнено 596, а передано судови 1,143, в тому числі студентів високих шкіл було 220, учнів середніх шкіл 360, священиків 30.

Коли порівняємо ці цифри з поданими в „Ілюстрованому Курєрі Цодзєнному", то побачимо, що між ними є кольосальна розбіжність. Отже міністер каже, що всіх заарештованих було 1,779, а „Курєр", що 342; передано судови, згідно з міністерським підрахунком, 1,143, а в Курєрі" 272. Міністер каже, що студентів високих шкіл заарештовано 220, а по „Курєру" — тільки 15; з середних шкіл 360 — а в „Курєрі" — 52; священиків 30, а в „Курєрі" — 19. Ці розбіжности дивні через те, що статистика, подана в „Курєрі", мала бути також урядовою й очевидно міністер користувався тільки урядовими даними, отже який з цих підрахунків відповідає дійсности? На нашу думку більш наближаються до дійсности підрахунки міністра, хоч очевидно й він ще далекий від правдивих цифр „пацифікації".

„Закидають, каже міністер, що міцний уряд не вміє собі з тою акцією порадити, а міцний уряд став проти субвенціонованого руху. Міцний уряд мав до вибору: або оголосити стан облоги, який би потягнув за собою розстріл людей, або справу вжиття поліційної школи в Великих Мостах і та властиву дорогу вибрав маю враження — гуманітарно".

Коли ходить про порівнання стану облоги й того „гуманітарного" шляху, який був вибраний польським урядом, то, положивши руку на серце, треба сказати, що безперечно стан облоги, дотриманий у межах закону навіть з розстрілами, не міг би дати таких жахливих наслідків, як це дала пацифікація, яка залишила по собі також чимало трупів, і до того сотки скалічених, повну руйнацію господарського й культурного життя населення українського. Приходиться признати, що історичний вишкіл, який переводився царською Росією над поневоленим тоді польським народом, не пішов на марне й учні випередили своїх учителів. Ріжниця лише в тім, що за царських часів в ролі „пацифікаторів" виступали козаки з нагайками, а тепер уланські полки з буками та поліція з ґумовими палицями.

Головним промовцем у справі пацифікації від безпартійного бльоку виступав посол Здіслав Стронський, який увесь час і в адміністраційній комісії й на пленумі сойму підкреслює, що те, що Українці мають, мають тільки завдяки польській владі. Польська влада сприяє розвиткови українського культурного й економічного життя. Нахвалюється посол, чого не робила влада австрійська, а в відповідь на це Українці влаштували цілий ряд саботажів, замахів і підпалів.

(Кінець буде).

В. Будзиновський.

МОГИЛА.

Оповідання.

(1)

Село Млинки на південно-східній окраїні Полтавщини опустіло так, як опустіли всі села українського Подніпровя. Бо то прийшов Слушний Час України і її козацтво під булавою гетьмана Хмельницького пішло добувати волю собі і свому краєви. В селі полишилися тільки жінки, діти і немічні старці. Всі, що мали исилу орудувати зброєю, пощезали з села. Одні пішли до козацьких полків, інші гуртувалися в партизантські загони, що, воюючи на власну руку, не мусіли віддавати до військового скарбу военної добичі. З Млинок до полтавського полку пішли ті, що були зі старинних козаків. Решта зібралася в загін під отаманом Корнилом Саварином.

Саварин був сином панського хлопа на Волині. Молодий парубок не мав охоти робити панщину, отже втік на безнайське Запороже. Як всі запорожці, так і він ходив з товаришами, як то казали, промишляти на морю, себто лупити прибережні турецькі міста. Мав щастя. Добичі не пропивав зараз, як се робили майже всі його товариші, котрі також мали те щастя, що, добре обловившися, з походу вернули живі і здорові. Що з походу привіз, се закопував, але не так по дурному, як то дехто робив, що пізніше не міг знайти місця, де закопаний його скарб. Один такий наскок був дуже щасливий, але нещасливий був поворот. Запорожські чайки вже вплили в Дніпро, вже причалили до берега, вже виладовували добичу, коли надігнали їх турецькі байдаки з військом. Майже ціле товариство пропало. Саварин і тут мав щастя, бо втік з усею своєю добичею, ще й з добичею деяких своїх товаришів, що погибли, або пішли в ясир.

Бачучи, що сталося з товаришами, Саварин втратив охоту до дальших походів. Знайшов собі в Млинках дівчину, оженився і став гречкосієм. Тим, що в него ще горщок срібних талярів і золотих дукатів, не чванився. І жінці сего не сказав, бо сам не вмів бути великим паном, отже хотів доживати віку свобідним хлопом. Зате хотів, як будуть діти, їх поробити панами. Щоби жінці не перевернулося в голові, та щоби не захотілось їй гріш, ним кроваво зароблений, розтрачувати на пусті витребеньки, він затаїв його.

В степу, посередині між селом і недалеким лісом, стояла висока могила. Люди казали, що у ній похований якийсь половецький хан з його жінками і дворaками, яких разом з небіщиком поховали живцем, та з його скарбами. Хоч скарб, то лакома річ, минули сотні літ і ніхто не важився до тих скарбів добиратися, бо казали, скарбів пильнують духи живцем засипаних землею. Старі люди розказували, що вже неодин смільчак, який для тих скарбів пустився могилу розкопувати, або нагло помер, або йому покрутило руки. Ті, що в духів не вірили, також не квапилися могилу розкопувати, бо не лиш в духів, але й в ті скарби не вірили. Вони вже неодну таку могилу бачили розриту, або й самі розрили. Знайшли кости, що найбільше якісь камінчики і глиняну посудину, нікому ні до чого непотрібну. Отже й ся могила стояла нерухана. В послідних часах віра в духів відсвіжилась і скріпилася. Саварин стривожений розказував сусідам, що в ночи на могилі духи танцюють, та що він се бачив на власні очи.

— Іду я, — каже — вчера в ночи попід ліс; вертаю до хати. Глянув у бік, де в степу могила, а там на могилі, неначе стовп білої мраки. Але думаю, се не може бути мрака, бо ніч темна, отже я мраки, хоч вона біла, не бачив би. Може то стовп диму, думаю. Але, як би був дим, то був би й вогонь. А вогню не було. Нараз бачу, а той білий стовбур кивається; так як той жид, що молиться. Я загадав пуститися до могили, щоби побачити, хто там розклав вогонь, мабуть викопавши яму. Я ледви зробив яких пять кроків, як мене неначе до землі прикувало. Я цілий упрів, волосся стало дубом. На могилі з землі виринули ще два такі мрачні стовпи і всі три зійшлися до купи. То сходилися, то розходилися. Дідько їх знає, що вони там робили... Танцювали, чи що... Я перехрестився, відвернувся і дав ногам знати. Дома жінці не сказав нічого, бо й думати боявся про се, що бачив... Може бо ми пішли до попа просити, щоби на могилі відправив панахиду за душі там похованих? Може утихомирили би, та не пуджали би людий.

Сусіди слухали та похитували головами. Вірили і не вірили. Один сказав:

— Заки йти до попа, треба би допевнитися, чи воно справді так є, як ви кажете. Може ви зле бачили? Може ви були на солодкім меду і се так з вашого власного чуба курилося?

— Про мене. Ідіть і провірте. Але без мене, бо в ночи туди мене вже ніхто не витягне!

Три сусіди справді пішли, але не так з цікавоти, чи Саварин правду каже, як на те, щоби йому доказати, що він або свідомо бреше, або був пяний. В ночи вийшли в степ, сіли під лісом, пакали люльки і балакали. Минула година, вже й друга минула. Нараз всі три стали хреститися і шептати „Вірую"! На могилі справді щось біляве, не то облак, не то баба, то кивалося в сей і в той бік, то ширшало і вузшало, то цілком до землі припадало. Всі три схопилися та чкурнули в кущі і кущами, відки не видко було могили ні тої мари, втікали домів. Сараки не знали, що то була робота Саварина. Він пішов до ліса і знайшов пень такого порохняка, що фосфоризує, себто в ночи світить. Заніс його на могилу і кусниками повкладав між кільчасті вітки троянди. До куща привязав мотузок і протягнув його поза могилу. Коли надійшли сусіди і посідали під лісом, Саварин сів за могилою і, сіпаючи за мотузок, хитав ясним від порохна кущем. Такий то дух кивався на могилі.

Пригода не лишилася тайною трох сусідів Саварина. Люди в селі стали могилу оминати і в білу днину. Чабани пильнували, щоби й вівці не підходили заблизько. В ночи був би ніхто не йшов тим степом, хоч би знав, що по дорозі туди знайде міх золота. Сей трах перед духами могили Саварин використав на те, щоби в могилі скрити свій горщок з талярами і дукачами. Знаючи, що ніхто не прийде підглядати його, мав час. На самій середині могили вирізав шмат дернини і викопав яму півтора сяжня глибоку, на дні ями поклав горщок з грішми, засипав, накрив назад дерниною і добре придоптав.

Час ішов. Рік минав за роком. Козацтво далі жило военними промислами. Похід ішов за походом: то у Крим, то на турецькі міста, то у Волощину, то проти Польщі. Саварин неначе забув, що колись козакував. Аж універсали Хмельницького, взиваючі ввесь український народ до боротьби за волю рідного краю, роздрухали Саварина. Загін охотників з Млинок і сусідних осель проголосив його своїм отаманом. Саварин знав, що з походу може не вернути і як нікому не скаже, де його скарб, то його давна праця пропаде. В надії, що таки верне, не хотів жінці вже тепер сказати, бо боявся, що вона таки зараз піде і викопає. Думав і думав, тай пішов до попа. Поклав перед ним пару талярів і каже:

— Я йду в похід і мабуть не верну. Впишіть собі мене вже тепер в помяник і як до року не верну, то моліться за мою душу... Може згину так, що моїх костий ніхто не позбирае; може пропаду, як камінь у воді. Але як би я погиб при товаришах, що годні вернутися домів, то я хотівби, щоб мене забрали з собою і поховали тут. Мене стати на се. Грошей на се з собою не возьму, бо товариш товаришем, а гріш лакома річ. Від мерця відоймилиби гроші і його самого закопалиби на побоєвищи. Отже я моїм товаришам скажу, щоби, як згину, привезли мене сюди і поховали на самій середині тої могили в степу, що між селом і лісом. Скажу їм, що гроші за їх труд є у вас і ви заплатите їм. Ось ті гроші.

Саварин знов поклав перед попом пару монет, але золотих. Піп сховав гроші і спитав:

— А що зробити з тими грішми, як тебе не привезуть?

— Саме про те я хотів побалакати з вами. Як які мої товариші вернуть з походу без мене і скажуть, що я погиб на їх очах, або як я взагалі десь занапащуся і хоч війна скінчиться, я не верну, або як війна ще не скінчиться, але про мене не буде ніякої чутки, то за ті гроші купіть до церкви дзвін, і на могилі поставте хрест. Моїй жінці, або як би вона до того часу вмерла, то моїм синам скажіть, щоби за мою душу помолилися під тим хрестом, бо я хотів там покластися на вічний сон... Але про се скажіть не скорше, аж як прийде той час, що ви поставите хрест.

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

КЛІВЛЕНД, О.

На визвольну боротьбу.

Дня 15 лютого ц. р. відбулося в Клівленді, віче, на якому промовляв делеґат Омелян Грибівський. Віче було назначене на день 22 лютого, але зоглядну на те, що гром. Грибівський прибув до Клівленду скорше, і тому, що галя Народного Дому була занята, уладжено віче в галі української греко-католицької церкви. В часі богослуження виголосив парох, о. Лев Левицький, з притомою йому красноріччивістю, вдохновлу патріотичну проповідь і, навязуючи свою проповідь до евангельських слів про любов до Рідного Краю, завзивав до збірки та громадної участи на вічу. Переведена збірка в церкві дала гарний вислід, коли взяти на увагу, що громадянство не було на збірку приготоване. Зібрано в церкві 136 долярів. Жертвували слідуючі: о. Лев Левицький 25 дол.; по 5 дол.: І. Капраль' М. Голубець; Ф. Ольховий 3 дол.; Д. Смагала 2 дол.; по 1 дол. А. Т. Білінський, І. Ольховин, Марія Олексин, Розалія Копчицька, І. Струтинський, Марія Сеник, Катерина Терешка, Павлина Войнарівська, Марія Хома, Марта Муха, Софія Гурська, Катерина Ґедьо, Анна Сендеґа, Анна Урбанська, Г. Костів, І. Шайн, Й. Ґоль, С. Штойко, В. Лесик, А. Іваночко, П. Чайка, Я. Дошен, Ю. Ґриняк, П. Трус, І. Бдзіль, Т. Мельник, І. Кухта, М. Голубінка, І. Турчак, Мелянія Турчик, С. Жирука, Марія Волошин (старша), Анна Попович, Павлина Вербінська, Юліянна Богус, Софія Чубінська, Анна Шевчук, Параня Патковська, Марія Гавриляк, Марія Савчин, Стефанія Банах, Т. Буківський, Розалія Гурняк, Стеля Деркач, Розалія Капраль, С. Левчак, Л. Курило, Т. Сендеґа, М. Кривий, А. Швед, Т. Федорчак, В. Лищук, Марія Біла, Розалія Ядишин, Е. Нечипор, Василина Харук. 50-центовими й меншими лептами зібрано 50 долярів. Разом 136 дол.

Після богослуження наповнилася церковна галя битком. На цьому місци треба згадати, що наше громадянство в Клівленд, коли ходить о загально-національні справи, не керується такою нетерпимістю відносно партійної, чи церковної приналежности, як це має місце по інших громадах. Тому парохіяне української православної церкви, як теж їх парох о. Хомицький, без уваги на те, що віче уладжено в галі української греко-католицької церкви, не відказалися від участи в ньому. Навпаки, о. Хомицький завізвав своїх парохіян у церкві, щоб вони взяли участь у вічу, що вони й зробили.

Гром. О. Грибівський, змальовуючи положення на наших землях, присвятив усім ділянкам нашого життя богато уваги, вияснюючи причини того невідрадного стану, в якому тепер перебуває край. Зокрема промовець спинився довше над визвольною боротьбою. Тут він торкнувся діяльности УВО та вказав, які вона, не зважаючи на всякі атаки, старається переводити в життя. Згадав про колоди, які УВО подибує на свойому шляху. Колоди ці ставлять не тільки чужонаціональні вороги, але таки й наші люде, засліплені особистою амбіцією, партійництвом, злобою та заражені руїнництвом. Ті люде, що в глибині душі є боягузами, тут кілька тисяч миль від поля безнастанної борні, прикривають себе дешевим революційним героїзмом. Як кожний боягуз, раб в душі, вони домагаються від других самих совершенства. А спитати їх, що вони зробили для визвольної справи, чим причинилися до скріплення наших сил, то вам тицьнуть перед ніс хмару всяких програм тощо. Ґаж диво, що стільки тих усяких рецепт маємо, а якось від того ніякого хісна не видно.

Як далеко може йти людська злоба, то це унаглядняє хочби такий факт. Кілька літ тому „Народна Воля" накидалася мокрим рядном, з болотом змішувала покійного Юліяна Головінського між иншим і за те, що він на одному судовому процесі не виступав „по геройськи", не виступав так, як цього бажалиб собі люде з „Народньої Волі". І щоб ви не робили, як не переконувалиб, бороночи тактику Ю. Головінського, то це все булоб даремним. Вони з висот своєї „премудрости" сказали, що він не має, мовляв, права не то що на імя ідейного, визвольного робітника, але й на імя Українця. Значить, невідклично припечатали його ці народні, „оборонці", єдино управнені до монополю зловживання ідеї для демагогічних, спекулятивних цілей своєї вузько партійної справи та особистих інтересів.

Та все їх минуле плюгавлення Ю. Головінського не перешкаджає їм сьогодня старатися й себе підшити під авреол мученицької смерти цього народного борця, якого колись вони майже зрадником пятнували. А все це ради брудної спекуляції, в інтересах власної дрібненької амбіції хронічних кандидатів на визволителів та провідників. Бесідник закінчив свою промову зазивом, щоб усі громадяне стали на допомогу визвольній боротьбі, яка щойно тоді набере справжнього розмаху й сили, коли ми всі станемо непохитно під прапором боротьби за волю й постійною підтримкою скріпимо лави борців.

Переведена на галі збірка принесла 54 дол. і 28 цт. Жертвували слідуючі: по 1 дол: Паливод, Ільків, Іваночко, Мозінський, Мазур, Павловський, Слепко, Капраль, Попович, Махнюк, Коностанська, Мельник, Кальмук, Волянський, Марія Гоїк, Марія Бондопа, Марія Таха, Софія Банах, Марія Каник, Бдзіль, Шмагала, Соловій, Котович, Коваль, Гірняк, Боливчак, Болеста, Цвірчак, Когут. Разом 29 дол. 50 цнт.; меншими лептами зібрано 25 дол. 28 цнт.; отже разом чинить 54 дол. 28 цнт. Із зібраним в церкві всі жертви виносять 190 дол. 28 цнт. Гроші вислано до краю через Обєднання.

Учасник.

КОМУНІСТИЧНІ ЛЕТЮЧКИ В ЧЕРНІВЦЯХ.

В ночі з 9. на 10. лютого порозкидували комуністи по Чернівцях, а особливо в передмістях, летючки в німецькій і румунській мові. В цих летючках кажеться, що буржуйські держави підготовляють інтервенцію в Росії, щоби повалити „ідеальну" державу робітників і селян. Сама брехня й облудна мана все те, що пишуть часописи про відносини в совітській Росії. Одушевлені маси робітників і селян біжать на випередки в розбудові пятирічки, яку виконають у чотирох, замісць у пятьох роках. Селянам дають трактори й праця селянина стає з кождим днем лекшою. Робітники працюють лише 7 годин, а молодики 4. По чотирох днях такої (напруженої!) праці заведено один день спочинку. Безробіття зліквідоване і є брак робітничих рук (які копали би дармно в сибірських копальнях та рубали би ліси коло Архангельська!). Не стріляється ані селян, ані робітників, а лише білогвардистичних фашистів, які хочуть запровадити знову царат, забрати робітникам фабрики (чиста експропріяція!), а селянам поле (!). Одним словом: чудні діла створив Господь у тій большевії, на яку так дуже завзялися буржуї. Незадовго почуємо, що селяни в сов. Росії вже взагалі не будуть нічого працювати й будуть лише приглядатися з боку до того, як всякі пройдисвіти оратимуть їх ниви. Бо помалу заселять большевики селянами Сибір гень аж по Манджурію. А зеличезні простори Росії та України будуть заселені самим світовим шумовинням.

(„Час").

Е. ван Лідт де Жед.

НЕВІДОМИЙ ОБОЖАТЕЛЬ

„Хто справді любить життя, любить незабудьку таксамо дуже, як орхідею, горобця таксамо, як..."

Тут пан Арман Ляпістоль перестав писати і задумався. Щож тепер написати? „Як струса?" Таж це звучало би трохи смішно. Або „як бузька?" Таж бо і бузьок поділав би напевно на сміхові мязи людини.

Письменник Арман Ляпістоль попав у тяжку задуму. Він багато тай радо думав, коли писав книжку. Зрештою не спішився ніколи, бо був дуже богатий. Не тому, що писав. Сказати радше — хоч писав. Його батько мав велику фабрику джемсу. Крім того пан Арман Ляпістоль жонатий був із дочкою богатого фабриканта меблів. Тому він узагалі не потребував писати. Всеж таки писав. Це робило його знатною особою в родині.

Жінка все говорила „мій чоловік, письменник Ляпістоль", а тесть говорив гордо до приятелів: „Мій зять Ляпістоль, знаєте, автор книжки „Радощі життя". Приятелі притакували вибачливо, бо вони справедливо думали, що в кождій сімї може щось таке трапитися, що є меньше приємне.

Арман Ляпістоль усе ще роздумував дуже, а очима водив по тих ріжних дорогих творах мистецтва, що прикрашували його робітню. Нараз задзвонив телефон. Телефон був у невеличкій гардеробі біля входових дверей, щоби як можна найменше перешкоджував письменникові в його думанню. Та тепер мусів позволити, щоби йому перепиняли, бо жінка виїхала автом, а служниця мала вільний вихід.

Ляпістоль зітхнув і устав, бо йому здавалося, що саме тепер прийшло йому на думку відповідне слово, пійшов до телефону та спитав сердито: „Хто дзвонить?"

— Чи пан Ляпістоль при телефоні?

— Так.

— Пан Арман Ляпістоль, письменник?

— Так, самособою, мій пане. А з ким маю приємність говорити? — Ляпістоль говорив уже значно привітливіше. Йому було приємно, що його титулували письменником, бо це не траплялося що дня.

— Отже я маю приємність говорити з паном Арманом Ляпістолем, відомим автором повісти „Радощі життя"...

— Так, ласкавий пане, так.

Ляпістоль сяв від радости. То вже навіть звали його „відомим автором"! Цеж признання його таланту! Всміхнувся привітливо та сказав: „Та виявіть мені нарешті, з ким говорю!"

— Ах, пане Ляпістоль, — говорив голос із другого кінця дроту, тепер уже зовсім пригноблено — навіщо це придасться, коли я вам скажу, як називаюся? По-перше, це назвище, якого ви не знаєте, а по-друге, воно за кілька годин не буде вже належати до живої істоти.

— Я не розумію вас, ласкавий пане...

— Чи можу вас спитати насамперед, чи ви самі дома, бо коли так, то я не хотів би відривати вас від приємного товариства та псувати вам веселий настрій сумною історією мого змарнованого життя.

— Я сам один дома, пане, сам-саміський тай маю час. Лише все ще не розумію...

— Пане Ляпістоль, я один з ваших десяток тисяч вдячних читачів. Я прочитав вашу книжку „Радощі життя"; що я кажу, я проковтнув її, а потім прочитав її вдруге та втретє. Вона чудова, просто захоплююча...

— Я радий, що чую те все, — сказав письменник, ще не розвезений добрими критиками. — І дзвоните до мене, щоби...

— Так, пане Ляпістоль, я подзвонив до вас, щоби ще раз перед смертю висловити вам моє признання.

— Що ви кажете? Перед смертю?

— Так, пане. Бо я рішився скінчити з життям. Нічого не може здержати мене перед тією постановою, пане Ляпістоль. Цілими місяцями набирав я все нових сил, читаючи вашу книжку. Одначе тепер і це вже не помагає. Я вже не бачу в житті ніякої приємности. Мені тепер сорок пять літ, а я втратив увесь маєток. Жінка покинула мене. Дві останні ночі мусів я ночувати в парку на лавці... Ні, пане, я вже не можу змінити моєї постанови. Та я не хотів розпращатися з цим світом, поки авторові „Радощів життя" ще раз не скажу, як дуже я подивляю його книжку.

Ляпістолеві стало душно при телефоні. Який дивний образ життя виринав оце перед ним! Нещаслива людиан, яку він своєю совістю вдержав при житті, а яка тепер...

— Любий приятелю, став переконувати його Ляпістоль, — успокійтеся, не тратьте відваги! Таж ще денебудь можна віднайти іскорку... Гроші це ще зовсім не щастя... воно самособою дуже болюче втратити гроші. Слухайте мене...

Ляпістоль був може якийтакий письменник, та зовсім певно не був добрим бесідником. Він загикувався при телефоні, зашпотувався, так сказати, в своїх власних словах, переконував і впевняв. Одначе тамтой стояв незломно при своїй постанові.

Часом на секунду завагався, тоді Ляпістоль подвоював силу та заклинав його, та вкінці знову затріюмфував знеохочений життям настрій його обожателя.

Ляпістоль не знав, як довго вже стояв і трудився при апараті. Може вже більше ніж годину. Потім йому здавалося, ніби на другому кінці телефону почув слова: „Перестань уже, ми вже давно забралися!" Потім почулася пересторога: „Пст!" — таким самим голосом, як той, що говорив із Ляпістолем.

А потім зараз телефонічна злука перервалася. Ляпістоль крикнув іще кілька разів: „Гелов! Гелов! Та дарма. Ляпістоль похитав головою і вернувся в робітню.

Колиж там увійшов, мусів насамперед протерти собі очі. За той час, як він був при телефоні, у кімнаті перекинув хтось усе горі корінем; хтось украв усі вартісні мистецькі річи, також його золотий годинник, який він усе клав біля себе на бюрку. Шуфляди в бюрку були поотвирані, гроші, які там були, вкрадено. Злодії мусіли дістатися відчиненою хвірткою від огороду. Та відкіля опришки знали, що так спокійно можуть узятися за діло?

Ах!... Вкінці Ляпістоль зрозумів, чому той знеохочений життям незнакомий так обожав його.

Ах, ті слуги!

— Як ти можеш купати дитину в воді при 45 степенях тепла?!

— Е, таж вона має всього два роки, то що там може вона знати про температуру!

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

„ПАЦИФІКАЦІЯ Й АВТОНОМІЯ"

Під таким наголовком вмістило „Діло" (ч. 11. з 17. січня ц. р.) як передову статтю посла д-ра Степана Барана. В першій частині статті мова про внески в справі пацифікації в сенаті і соймі та про жалобу до Ради Союзу Народів у тій самій справі. Що торкається тієї жалоби, автор пише:

„Буде це без сумніву твердий горіх для польського правительства на міжнародній арені. Про справу, підписану в жалобі українських послів і сенаторів, заговорили визначні політики і керманичі публичної опінії в Европі і в Америці, а фактів, які там подано, не можна збути фразами чи правничими викрутами. Інша річ, який буде практичний вислід внесеної жалоби з огляду на те, що Рада Ліґи Націй не має фактичних реальних засобів для виконання свого евентуального рішення. Тут покищо може бути успіх морального значіння, але й такий може мати для нас свою неабияку політичну вартість".

В дальшій частині статті читаємо:

„А тепер про другу справу, зазначену в заголовку. Вона не стоїть у безпосередньому звязку з першою і лучиться з нею тільки у тому, що обі виринають рівночасно. Є це справа міжнародніх зобовязань Польщі супроти українського населення. Треба зазначити відразу, що не піднімає її правительство ані його преторіяни в соймі, котрі мають там нині безоглядну більшість. Оба ці чинники мовчать, а гробова мовчанка теперішнього потравневого правительства в українській справі датується від хвилі, коли воно прийшло до влади. Не виробило воно ніякої програми і не старалося навіть про неї думати. Було і є враження, що для нього ця справа прямо не істнує, а у практиці йшло воно по лінії вшехпольського табору чи санаційно-фашистівських законів у Східній Галичині. Польсько-українські взаємини стали тут сьогодні такі, яких не було від хвилі приходу польської влади.

„Про територіяльну автономію для українського народу в Польщі табор Пілсудського і не думає. Думка вийшла від малого нині клюбу Польської Соціялістичної Партії (ППС). На днях провідник цеї партії, пос. Недзялковський у розмові з представником Українського Соймового Клюбу подав до його відома, що Клюб ППС виготовляє вже проект закону про територіяльну автономію Українців у Польщі. Питав він рівночасно нашого представника, чи й Український Соймовий Клюб приготовить подібний внесок, на що одержав відповідь, що ні.

„Змісту внеску ППС ми ще не знаємо і тому зайва річ про нього говорити. Це тим більше, що внесок матиме виключно демонстраційний характер без найменших виглядів на його здійснення в обставинах теперішнього польського парляменту.

„Полковники не дадуть на це своєї апробати, бо самі не думають і досі ніколи не думали навіть про здійснення цього мінімум відносно Українців Східньої Галичини, що його ще у вересні 1922 р. оголошено у формі закону про невеличку самоуправу трох галицьких воєвідств. Все остане по старому. Пацифікація була, а з автономії не було та нема і її тіни."

Все остане по старому... Полковники не дадуть на це своєї апробати — пише посол Баран. Та не тільки полковники не дадуть своєї апробати. Вони не матимуть на що її давати. ППС-и вже давно лякають тим своїм проектом територіяльної автономії, але при цьому вони добре памятають, коли випадає ним лякати, а коли ні, щоб часом держава не потерпіла.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

БАЛТІМОР, МД.

Замісць святочних желань.

При вечері на Святий Вечер в родині п. Йосифа Семенкова зложили на боєву акцію: Й. Семенків 5 дол.; Т. Добростан, Я. Семенків, Теодора Семенків, Т. Чорній і П. Семенків по 1 дол.

Гроші вислано до краю через Обеднання.

П. Семенків.

—o—

ЧЕСТЕР, ПА.

Жертви на край.

Братство Сошествія св. Духа, від. 237 У. Н. С., вислало через Обеднання 10 дол. до краю. 5 дол. на народню лічницю у Львові, а 5 дол. на українських інвалідів.

І. Стецик.

—o—

НЮАРК, Н. ДЖ.

На визвольну боротьбу.

Переслано до краю через Обеднання 8 долярів на визвольну боротьбу.

Жертву зложили: Гор Републиканський Клюб (пресв. фонд.) 3 дол.; О. Присяжний (прес. фонд) 2 дол.; М. Мельник, С. Карпа і П. Сингалевич по 1 дол. на боротьбу. Разом 8 долярів.

О. Присяжний.

—o—

ПОВОРОТ ТАРЗАНА.

(21)

Тарзан чув, як відгук його триюмфального оклику завмер у пралісовій гущі. Кілька хвилин панувала тиша. Потім, тихо й дивно, почув він відклики. Перший був глибокий рев льва Нуми. А відтак, далеко-далеко, ледво чутний рев самця-мавпи.

—o—

Погасивши спрагу в потоці, Тарзан підійшов до хатини, підняв клямку і ввійшов. Нічого не було нарушено від часу, як він покинув був хатину два роки тому. На стіні висів його шнур, зроблений з волокон трави. Перекинувши його через плечі, Тарзан вийшов з хати, щоби вполювати собі їду.

—o—

Скоро він забрався на високе дерево. Як піднимався могучим поривом угору, вся радість життя вертала в його тіло. Над жерелом, де звірята приходили до водопою, він піймав дикого кабана та поживився його неевареним мясом. Потім пішов пошукати страви. Він хотів добути оружа. Чотири дни блукав він, шукаючи чоловіка.

—o—

Ночував він на деревах. Одного разу, як він їв мясо дикої свині, його ніздря спіймали запах людини. Чоловік ще певно був далеко. Тарзанови серце забилося з радости. Він скоро просунувся через дерева, проти вітру, та вийшов просто на молодого вояка, ступаючого мягко по лісовій стежці.

—o—